

บทที่ 6

การบูรณาการสื่อและ
แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ความหมายของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

◇ สิ่งต่างๆ ที่อยู่แวดล้อมตัวคนในชุมชนและเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรู้ได้

(นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์, 2533 : 24)

◇ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้ เช่น พิพิธภัณฑ์ โรงมหรสพ ห้องสมุด สวนสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงบุคคลหรือกลุ่มคนที่อยู่ในชุมชนด้วย

(Good, 1973)

◇ มวลประสบการณ์หรือศูนย์รวมความรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่ในชุมชน และสามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ ความชำนาญหรือความเชี่ยวชาญได้ เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าควรแก่การศึกษา ซึ่งอาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นก็ได้ เช่น แม่น้ำ ลำธาร ภูเขา ป่าไม้ สถานที่ บุคคล วัฒนธรรมประเพณี วิธีการดำรงชีวิต ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์สื่อสารเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น

(สมาธิ พิณิจกิจ, 2547)

◇ ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งที่มีอยู่เองในธรรมชาติ บุคคล รูปแบบสังคม วิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม สถานที่ต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้

(ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันท์, 2557 : 203)

สรุปความหมายของแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้ว่า...

สิ่งต่างๆที่อยู่แวดล้อมตัวบุคคลในชุมชน ทั้งที่มีอยู่เองใน
ธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น บุคคล ภูมิปัญญา วิถีชีวิต อาชีพ
และวัฒนธรรม ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้

ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

1. เป็นแหล่งรวมขององค์ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ
2. เป็นแหล่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. เป็นแหล่งช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากสภาพจริง
4. เป็นแหล่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงได้ศึกษาปฏิบัติเอง
5. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย สนุกสนาน, สนองตอบความสนใจและความต้องการที่จะเรียนรู้
6. เป็นแหล่งเชื่อมโยงให้สถานศึกษาและชุมชนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน
7. ช่วยปลูกฝังให้มีความรู้ รักและภูมิใจในท้องถิ่นและประเทศชาติ

ประเภทของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

- 1) แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ
- 2) แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น
- 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

แหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ลำธาร
กรวด หิน ดิน ทราย แร่ ชายทะเล ป่า สภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น
 เป็นต้น

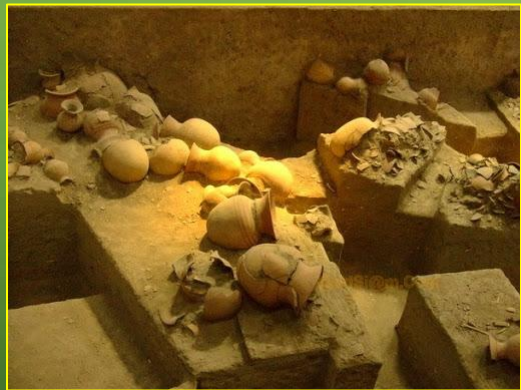
แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างเพื่อสืบทอด
ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยี และ
สิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์

แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล

เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ คุณธรรม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านการประกอบอาชีพและการสืบสาน
วัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์และผู้ที่มีความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ในด้านต่างๆ

ภูมิปัญญา “ไม้ตาลต้านตั้ง”

ตลาดโลฮัย
ชาวนบ้าน
online

ตาลแวน ตาลหลอ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตึกะมียอ เมืองปัตตานี

การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาจัดการเรียนรู้

1. การนำชุมชนสู่โรงเรียน ประกอบด้วย

1.1 เชิญวิทยากรมาบรรยาย หรือสาธิตในโรงเรียน

1.2 นำเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จากภายนอกโรงเรียนมาให้นักเรียนได้ศึกษา

ค้นคว้า

1.3 นำวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาประกอบการเรียนการสอน

2. การนำโรงเรียนสู่ชุมชน ประกอบด้วย

2.1 ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ในชุมชน

2.2 พานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่

2.3 ให้นักเรียนออกไปสำรวจเพื่อศึกษาชุมชน

2.4 การตั้งค่ายพักแรม

2.5 การจัดโครงการบริการสังคม

2.6 การจัดให้นักเรียนออกไปฝึกงานในสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ในชุมชน

กระบวนการเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้เข้าสู่ห้องเรียน

5. ขึ้นประยุกต์ความรู้และเผยแพร่ผลงาน

4. ชี้นำไปใช้

3. ขึ้นประเมินผล

2. ขึ้นเรียนรู้

1. ขึ้นสำรวจ

1. ขั้นสำรวจ

- ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันเตรียมการสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน

2. ขั้นเรียนรู้

- เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ และปฏิบัติกิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้

3. ขั้นประเมินผล

- ประเมินผลตามสภาพจริง จากแบบบันทึกข้อมูล การนำเสนอรายงาน การสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ

4. ขั้นนำไปใช้

- เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากแหล่งเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

5. ขั้นประยุกต์ความรู้และเผยแพร่ผลงาน

- เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ในการทำโครงการ รายงาน หรือเผยแพร่ในรูปของการจัดนิทรรศการ

หลักเกณฑ์การเลือกใช้แหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

1. สามารถสนองมาตรฐานการเรียนรู้และเป้าหมายของโรงเรียนได้
2. สะท้อนให้เห็นการให้ผู้เรียนได้เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย
3. เนื้อหาสาระถูกต้อง ทันสมัย และเป็นปัจจุบัน
4. สาระความรู้เอื้อให้เกิดการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการ
5. ให้ครูเห็นแนวทางในการนำไปใช้สอนและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้
6. เอื้อต่อการให้ครูออกแบบการสอนที่สนองรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การบูรณาการ (INTEGRATION)

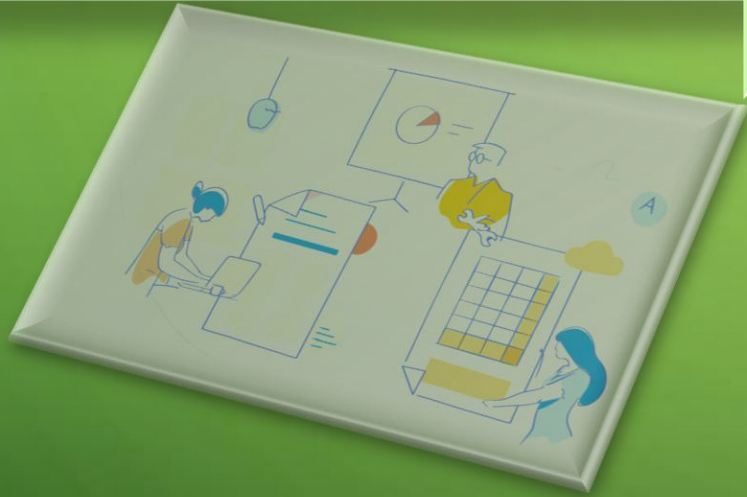
ความหมายโดยทั่วไป

การรวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ทำให้สมบูรณ์ ทำให้กลมกลืน ทำให้สมดุล

การทำหน่วยย่อยๆ ที่สัมพันธ์กันมาผสมกลมกลืน
เป็นหนึ่งเดียวให้ครบสมบูรณ์ในตัวเอง

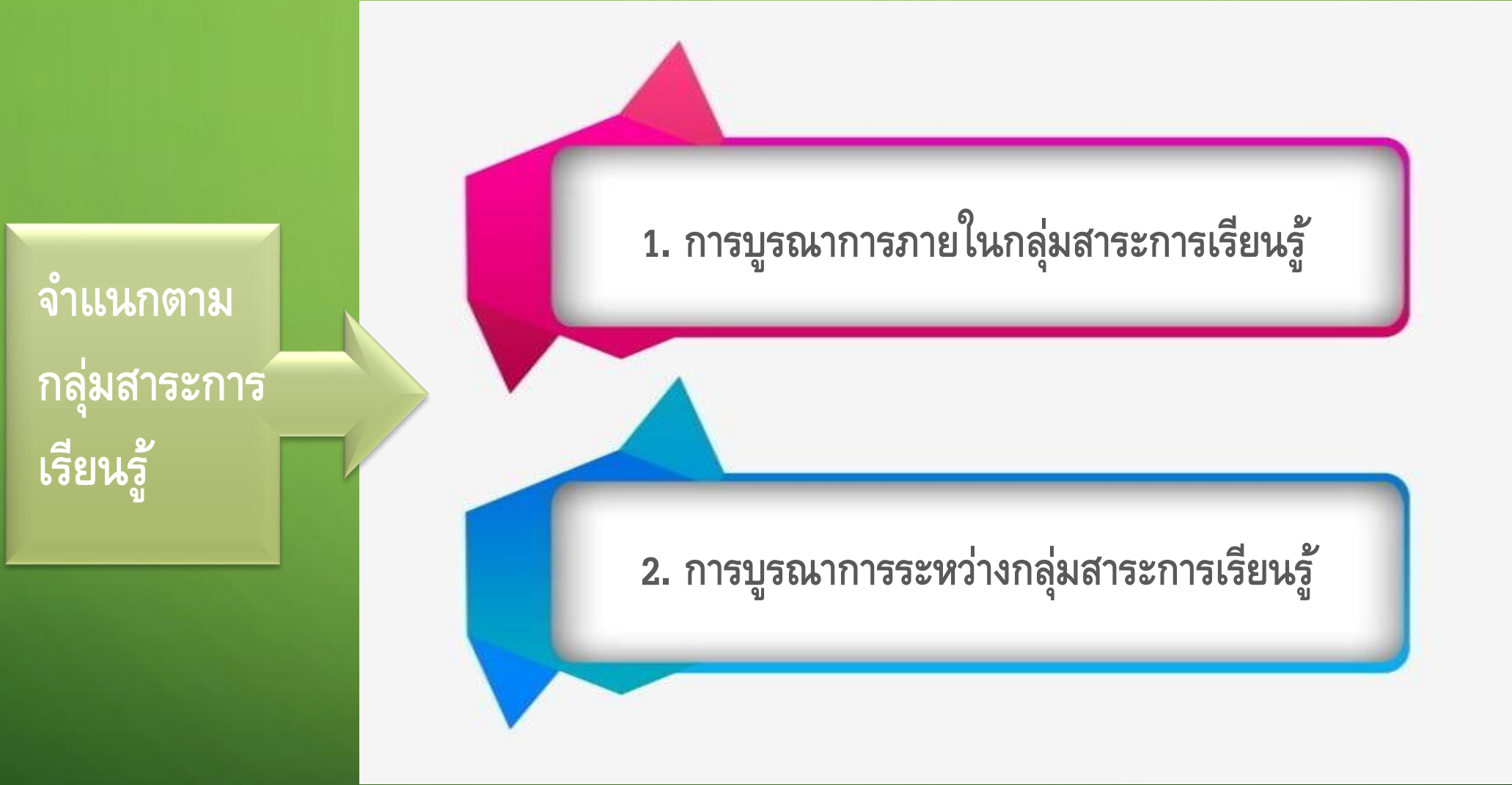
ความหมายด้านการเรียนการสอน

การนำเสนอหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกัน
มาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน และจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้
ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม
และสามารถนำความรู้ความเข้าใจไป
ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

(ทศนา แคมณี, 2562)

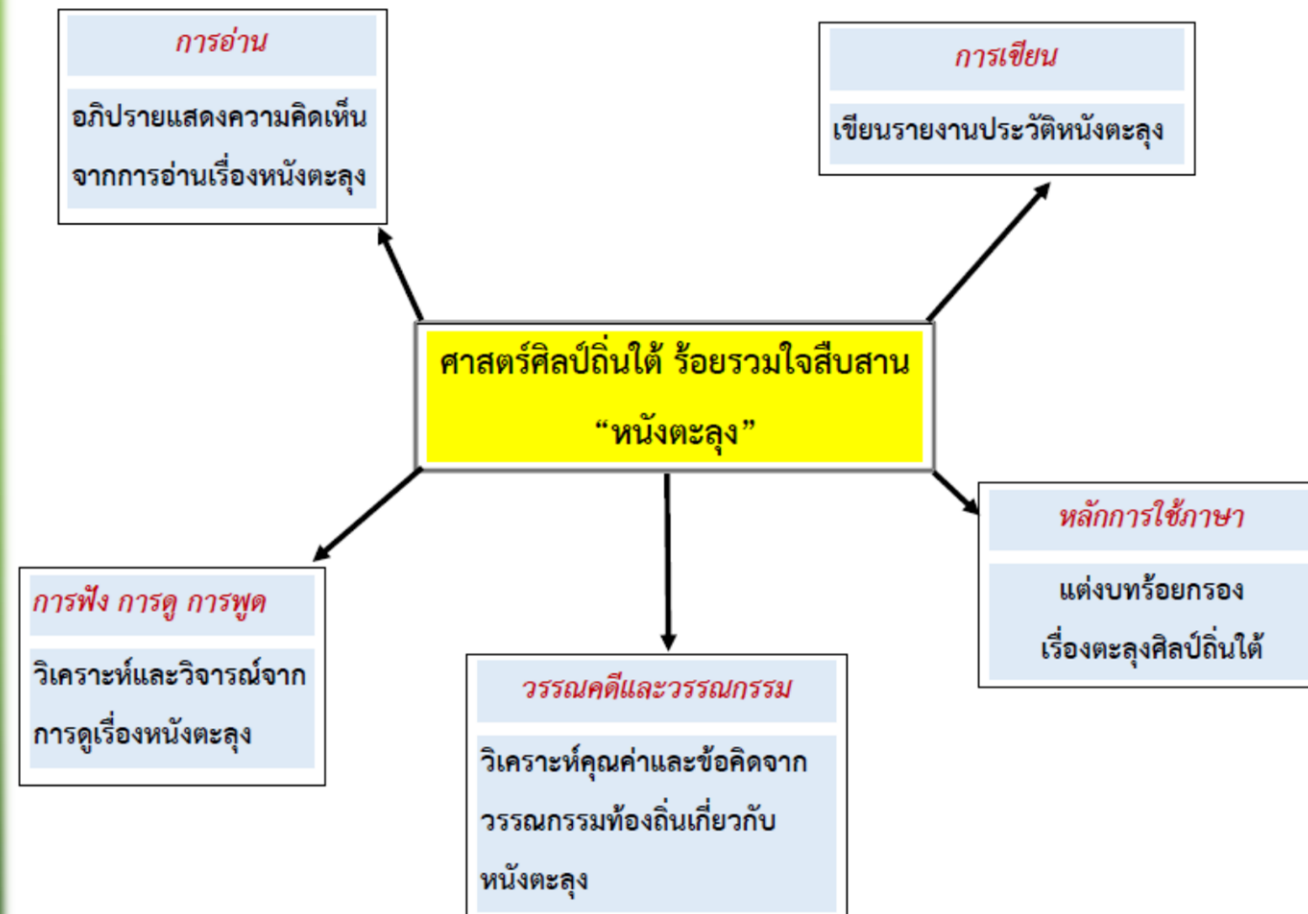
จำแนกตาม
กลุ่มสาระการ
เรียนรู้

1. การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

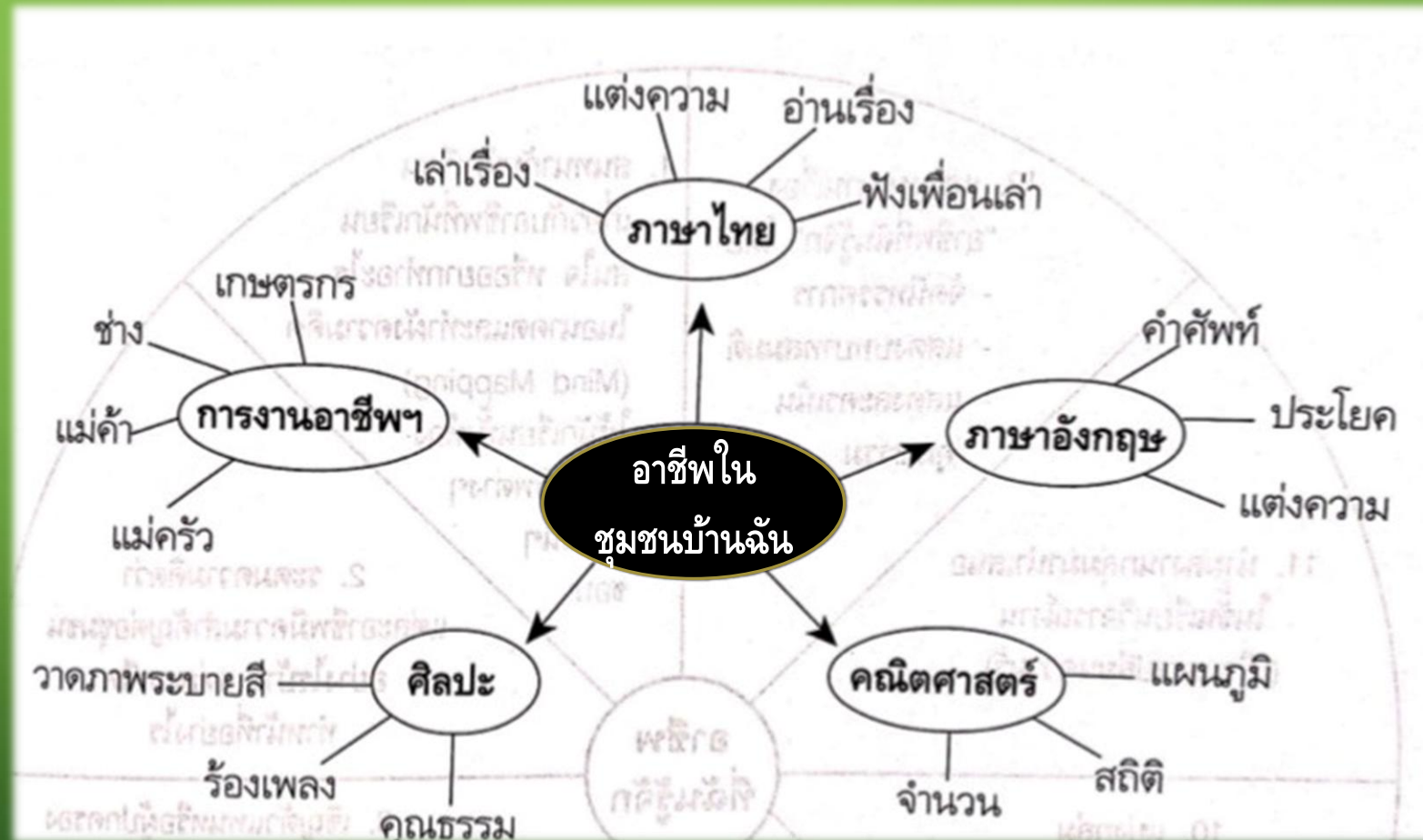
ตัวอย่างการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้

การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

ตัวอย่างการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

1. การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้

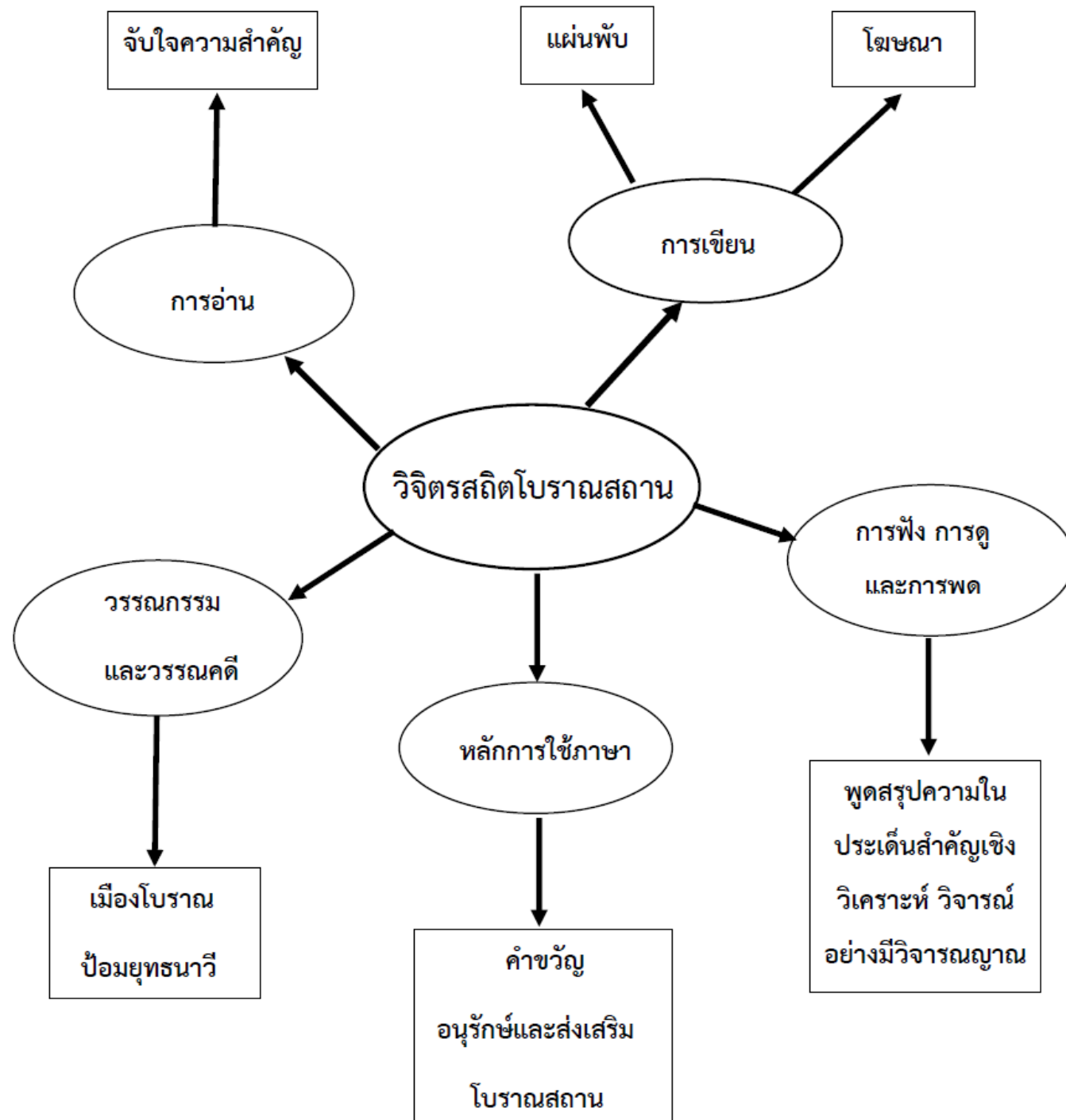
เป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในวิชาเดียวกันหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน มาเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กันภายใต้หัวเรื่อง (Theme) เดียวกันในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตจริง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย

2. การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

เป็นการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ตั้งแต่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไปหรือ
ระหว่างศาสตร์ มาเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อจัดการ
เรียนรู้ภายใต้หัวเรื่อง(Theme)เดียวกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง
และใกล้เคียงกับชีวิตจริง

ตัวอย่างการบูรณาการสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

แผนภาพความคิดหน่วย
“วิจิตรสถิตโบราณสถาน”

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วิจิตรสถิตโบราณสถาน เรื่อง เมืองโบราณ เวลา 1 ชั่วโมง

1. สาระที่ 5 - วรรณคดีและวรรณกรรม

2. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐานที่ ท 1.1, มาตรฐานที่ ท 2.1, มาตรฐานที่ ท 3.1, มาตรฐานที่ ท 4.1, มาตรฐานที่ ท 4.2,
มาตรฐานที่ ท 5.1

3. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4

มาตรฐานที่ ท 1.1, มาตรฐานที่ ท 2.1, มาตรฐานที่ ท 3.1, มาตรฐานที่ ท 4.1, มาตรฐานที่ ท 4.2,
มาตรฐานที่ ท 5.1

4. สำคัญ

วรรณกรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่มีอยู่จริงในชีวิตจริง ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตอาจนำมาเรียบเรียงเป็นวรรณกรรมได้ และยังเป็นมรดกอันสำคัญยิ่งทางวัฒนธรรมเพราะได้สะท้อนถ่ายทอดความเป็นมาและเป็นไปของสังคมไว้หลายแง่หลายมุมเพื่อคนรุ่นหลัง จะได้เห็นอดีตเพื่อปรับปรุงปัจจุบันและเตรียมรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

5. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- 5.1 อธิบายประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณ
- 5.2 ผลิตแผ่นพับและเขียนโฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยวโบราณสถานท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ
- 5.3 พุดแนะนำโบราณสถานท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ

5.4 ส่งเสริมและอนุรักษ์โบราณสถานท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ

5.5 แสดงความคิดเห็นและวิจารณ์วรรณกรรมท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ เรื่อง “เมืองโบราณ”

6. สารการเรียนรู้/เนื้อหา

เมืองโบราณ

7. จุดประสงค์การเรียนรู้

7.1 จุดประสงค์ปลายทาง

เชิดชูโบราณสถานท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ

7.2 จุดประสงค์นำทาง

1) อธิบายประวัติความเป็นมาของเมืองโบราณ

2) ผลิตแผ่นพับและเขียนโฆษณาส่งเสริมการท่องเที่ยวโบราณสถานท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ

3) พุดสรุปความในประเด็นสำคัญเชิงวิเคราะห์ วิจารณ์อย่างมีวิจารณ์ญาณอาชีพท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ

4) แสดงความคิดเห็น วิพากษ์ วิจารณ์วรรณกรรมท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ

5) ส่งเสริมอนุรักษ์โบราณสถานท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ

8. กิจกรรมการเรียนรู้/กระบวนการเรียนรู้

8.1 พุดคุยถึงโบราณสถานท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ มีอะไรบ้าง

8.2 ชมวิดีโอทัศน์ “เมืองโบราณ”

8.3 อ่านวรรณกรรมท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ เรื่อง “เมืองโบราณ”

8.4 วิเคราะห์รูปแบบการเขียน การใช้ถ้อยคำภาษา สำนวน และเนื้อหาจากเรื่องที่อ่าน

8.5 ร่วมกันสรุปความในประเด็นสำคัญเชิงวิเคราะห์ วิจัยอย่างมีวิจารณญาณ

8.6 แบ่งกลุ่ม 6 กลุ่มเพื่อผลิตแผ่นพับและเขียนโฆษณา ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผลิตแผ่นพับเมืองโบราณ

กลุ่มที่ 2 เขียนโฆษณาเชิญชวนให้ท่องเที่ยวเมืองโบราณ

กลุ่มที่ 3 ผลิตแผ่นพับป้อมยุทธนาวี

กลุ่มที่ 4 เขียนโฆษณาเชิญชวนให้ท่องเที่ยวป้อมยุทธนาวี

กลุ่มที่ 5 ผลิตแผ่นพับวิถีชีวิตที่บางพลี

กลุ่มที่ 6 เขียนโฆษณาเชิญชวนให้ท่องเที่ยวบางพลี

9. สื่อ/นวัตกรรม/แหล่งเรียนรู้

9.1 สื่อ/นวัตกรรม

9.1.1 วีดิทัศน์ “เมืองโบราณ”

9.1.2 วรรณกรรมท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ เรื่อง “เมืองโบราณ”

9.1.3 ใบงาน

9.2 แหล่งเรียนรู้

9.2.1 หนังสือทั่วไปที่เกี่ยวกับโบราณสถานท้องถิ่น แผ่นดินสมุทรปราการ

9.2.2 เว็บไซต์ต่าง ๆ

10. การวัดและประเมินผล

10.1 สิ่งที่จะวัดและประเมินผล

10.1.1 การสรุปใจความในประเด็นสำคัญเชิงวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีวิจารณญาณจากเรื่องที่อ่าน

10.1.2 การผลิตแผ่นพับและการเขียนโฆษณา

10.2 เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล

10.2.1 แบบประเมินการสรุปใจความในประเด็นสำคัญเชิงวิเคราะห์ วิวิจารณ์อย่างมีวิจารณญาณจากเรื่องที่อ่าน

10.2.2 แบบประเมินการผลิตแผ่นพับและการเขียนโฆษณา

10.3 เกณฑ์การตัดสิน

10.3.1 ประเมินการสรุปความในประเด็นสำคัญเชิงวิเคราะห์ วิวิจารณ์อย่างมีวิจารณญาณจากเรื่องที่อ่าน ตามเกณฑ์ที่กำหนด

10.3.2 ประเมินการผลิตแผ่นพับและการเขียนโฆษณาตามเกณฑ์ที่กำหนด

กิจกรรมประกอบบทที่ 6

1. นักศึกษาแบ่งกลุ่มๆละประมาณ 5 คน
2. นักศึกษาร่วมกันเขียนผังมโนทัศน์ (Concept map) และกิจกรรมการเรียนรู้
“บูรณาการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในวิชาภาษาไทย”
โดยบูรณาการใน 5 สาระ
 - สาระที่ ๑ การอ่าน
 - สาระที่ ๒ การเขียน
 - สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด
 - สาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษาไทย
 - สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม

3. เลือกรูปแบบ - การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้
- การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. อธิบายวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากแผนมโนทัศน์มา 1
กิจกรรม
5. นำเสนอหน้าชั้นเรียน

ตัวอย่างหัวข้อ

โดดเด่นเป็นสง่าหน้าท้องเขียว เรื่อง.....

แลตระการการละเล่น เรื่อง...